

ANOTÁCIE/ANNOTATIONS/ANMERKUNGEN

BŘEZINOVÁ, Gertrúda. Šperk zo skla a sapropelitu u Keltov na Slovensku. Nitra: Veda, vydavateľstvo SAV, 2018, 159 s. ISBN 978-80-8196-018-5.

Vedecká monografia Gertrúdy Březinovej sa zaobrá šperkami zo skla a sapropelitu u Keltov, ktoré sa využívali ako súčasti krojov, najmä ženských. Autorka spracovala veľké množstvo nálezov pochádzajúcich z laténskej doby. Odbornej verejnosti je v súvislosti s problematikou skla z laténskej doby známa, nakol'ko sa jej venuje už niekoľko rokov.

Okrem úvodu a záveru práca obsahuje tri kapitoly, katalóg (súpis nálezov z územia Slovenska) a prílohy. Prvá kapitola popisuje historické prostredie, do ktorého boli výroba a užívanie šperkov zasadené. Spomína keltskú kolonizáciu Slovenska, jej okolnosti a dôvody.

Druhá kapitola práce sa venuje sklu. Vo viacerých podkapitolách prináša informácie o skle ako materiáli, o histórii bádania o sklárstve a skle vo všeobecnosti, o histórii bádania na Slovensku, o skle z predlaténskeho obdobia a o sklených šperkoch z laténskej doby, ktoré autorka delí na ozdoby hrdla a hrude (náhrdelníky, korálky a prstencové korále) a ozdoby končatín (náramky, náramenice a prstene). Náramky malí priemer menší ako 60 mm. Náramenice väčší ako 60 mm. Záver kapitoly približuje vykonané prírodrovedné analýzy.

Tretia kapitola sa zaobrá sapropelitovým šperkom a sapropelitom, ktorý je na rozdiel od skla prírodným materiálom, nie ľudským výtvorom. Oba materiály sa však využívali na výrobu šperkov v tvare kruhu. Čažba suroviny sa realizovala na území dnešného Česka, odkiaľ sa dostávala na iné stredoeurópske miesta. Autorka spomína 101 kusov (čiernych) kruhov zo sapropelitu z celkovo 31 lokalít. Mnohé z nich sa našli v povodí riek Žitava a Nitra. Obdobie produkcie „štvartnovej – sapropelitovej industrie“ odhaduje na 110 až 130 rokov (s. 48).

V závere práce sú zrozumiteľne zosumarizované informácie výskumu. V súvislosti so sklom autorka spomína 127 nálezísk, na ktorých sa našli kruhové šperky zo skla. Súpis sklených korálkov, sklených a sapropelitových kruhov z územia Slovenska sa nachádza v katalógu. V prílohe na stranach 142 – 154 sú uvedené mapy so zaznačenými lokalitami s výskytom šperkov. Taktiež príloha obsahuje kresby kruhových šperkov alebo ich častí. Odbornosť textu dokladá aj množstvo použitej literatúry (s. 72-82).

Práca je spracovaná prehľadne a prináša nové údaje. Je napísaná spôsobom pochopiteľným i pre tých, ktorí sa danej téme nevenujú. Zaujímavá je zaiste aj

pre historikov venujúcich sa sklárstvu na území Slovenska vzhľadom na to, že osvetľuje dejiny využívania a produkcie skla v období do prelomu letopočtov.

Ondrej Šály, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

PINTÉR, Beáta. *Zobor-vidék története. Dejiny Podzoboria.* Budapest: Gondolat 2018, 451 s. ISBN 978-963-693-911-3.

V historickej vede má skúmanie regionálnych dejín stabilné miesto. Ide o organickú a dynamickú súčasť národných dejín, pričom sa zreteľ kladie na výskum určitej špecifickej, územne vymedzenej oblasti. Regionálne historické bádanie má bohatú tradíciu a na Slovensku aj široké autorské zázemie. S touto tematikou vychádza každoročne niekoľko monografií, zborníkov, štúdií a článkov. Napriek tomu je vznik kvalitných, vedecky náročných, prác týkajúcich sa regionálnej histórie žiadúci a opodstatnený.

Dvojjazyčná (maďarsko-slovenská) publikácia Beáty Pintérovej s názvom *Zobor-vidék története, Dejiny Podzoboria* na 451 stranách rozoberá dejiny regiónu s označením Podzoborie. Autorka v úvode vysvetľuje pôvod pomenovania a uvádza niekoľko autorov, ktorí vo svojich dielach termín Podzoborie použili. Do regiónu patrí 20 obcí, menovite: Dolné Obdokovce, Bádice, Štitáre, Jelenec, Koliňany, Ladice, Mecenice (súčasť obce Podhorany), Jelšovce, Nitrianske Hrnčiarovce, Hostová, Pohranice, Výčapy-Opatovce, Žirany, Babindol, Branč, Čechynce, Horná Kráľová, Klasov, Veľký Cetín a Veľký Kýr.

V minulosti bolo spoločným znakom obcí, že v nich žilo takmer výhrade maďarské obyvateľstvo. Dnes si už len málok torá z nich toto špecifikum zachovala, ba dokonca sú aj také, v ktorých maďarský jazyk už nie je vôbec počuť. Zvyky a tradície pôvodného obyvateľstva postupne upadajú do zabudnutia, na čo autorka upozorňuje v závere. Každá z obcí má bohatú história. Tú sa snažilo od roku 1993 zachytiť niekoľko autorov v prácach rôzneho rozsahu. Väčšina obcí má svoju, viac či menej obšírnu, monografiu. Súhrnné dielo akým je anotovaná kniha, kde boli zahrnuté všetky dediny, doteraz absentovalo.

Pri písaní autorka využila archívne pramene z fondov škôl a obcí, ktoré sú uchovávané v Štátnom archíve v Nitre. Údaje o najstarších písomných zmienkach a ranostredovekej histórii získala z ďalšieho archívneho výskumu, edície prameňov *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov*, použínej literatúry a internetových zdrojov. Rovnako postupovala aj v častiach venujúcich sa moderným dejinám.

Text je členený na niekoľko kapitol, pričom každá z nich predstavuje jednu z vyššie uvedených obcí. Úvodná strana obsahuje grafické vyobrazenie aktuálneho erbu, v slovenskom i maďarskom jazyku napísaný názov, rok viažuci sa k prvej písomnej zmienke, údaje k pôvodu najstaršieho rímskokatolíckeho kostola a školy v obci. Šablónovitá je aj vnútorná štruktúra kapitol. Začína polohou obce, kde v stručnosti uvádza základné geografické a topografické údaje. Na to voľne nadväzuje dejinami obce v období Uhorského kráľovstva (1000 – 1867) a Rakúsko-Uhorska (1867 – 1918), Československa (1918 – 1939), slovenskom štáte (1939 – 1945) a po roku 1945. Čitateľ sa bližšie oboznamuje so správou, demografickými